

สถานการณ์ปัญหา

- **การบริหารจัดการศึกษาโดยรัฐ รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ส่งผลต่อการลดทอนหลักการมีส่วนร่วมของภาคสังคม ทุกมิติ ได้แก่**
  - การกำหนดหลักสูตรแกนกลางด้วย ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สร้างระบบการคิดและการปฏิบัติงาน แบบแยกส่วนซึ่งไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมศักยภาพมนุษย์แบบองค์รวมที่มีความแตกต่างของจุดเน้นทางศักยภาพ ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้บนฐานความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตในชุมชนท้องถิ่น บริบทความหลากหลายทางนิเวศธรรมชาติ และวัฒนธรรม รวมถึงความสัมพันธ์ที่ตึงตัวของมนุษย์ในสังคมพหุวัฒนธรรม
  - ใบประกอบวิชาชีพครู สร้างครูผู้ใส่ใจต่อวิชาการมากกว่าจิตวิญญาณความเป็นครู ใช้วิธีการสอนผ่านตำราเรียน ทำให้คนแบ่งแยกการเรียนรู้จากการพัฒนามิติสัมพันธ์การดำรงชีวิตที่เป็นจริงร่วมกันบนฐานวิถีชีวิตฐานอาชีพของครอบครัว ภูมิสังคม ภูมินิเวศ วัฒนธรรมประเพณี สถาบันศาสนา เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด ขาดการให้คุณค่าต่อการพัฒนาครูผู้ให้มีจิตวิญญาณที่ศรัทธาต่อความเป็นมนุษย์ ขาดการยกย่องครูพ่อครูแม่ ครูที่ครูน้อง ครูญาติ ครูผู้มีศีลธรรมจรรยา ครูปราชญ์ ครูผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ หรือความสามารถเฉพาะทางด้านต่างๆ
  - การวัดประเมินผลมุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการ สร้างการแข่งขันสูง เกิดความล้มเหลวในชั้นเรียนมาก ระบบวัดประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางทำลายสิทธิเสรีภาพในการเรียนรู้และโอกาสของคน ไม่มีระบบการประเมินผลเพื่อพัฒนา ไม่มีการประเมินมาตรฐานเชิงคุณภาพที่สร้างโอกาสและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามความพร้อมทั้งด้านกายภาพของบุคคลสภาพแวดล้อม ความรู้ความสามารถ ความถนัดที่แตกต่างหลากหลาย ขาดพื้นที่ความร่วมมือในการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ร่วมกับบริบทครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น
  - ขาดการส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของประชากรทุกวัยอย่างต่อเนื่อง
- **การรวมศูนย์อำนาจทางการศึกษายัง ส่งผลกระทบภาพรวมต่อการพัฒนาประเทศ ได้แก่**
  - ผลสัมฤทธิ์ย่ำแย่ ไม่มีมาตรฐานสากล เกิดระบบการแข่งขัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เกิดปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน สังคมเกิดความล้มเหลวรอบด้าน
  - การเรียนเป็นการบังคับทำให้เด็กขาดความสนใจใฝ่เรียนรู้ ไม่มีความสุขในการเรียนรู้ ไม่ใส่ใจในการเรียนรู้ เกิดผลกระทบต่อชีวิตและการตัดสินใจผิดทางก่อปัญหาต่อสังคม เช่น ติดเกม ติดยา เด็กแว้นซ์ โสเภณีเด็ก ฯลฯ
  - ส่งผลให้บุคลากรของหน่วยงานต่างๆ ขาดคุณภาพด้านทักษะการเรียนรู้ เด็กและเยาวชนขาดทักษะชีวิตและการทำงาน ทำให้ผลผลิตมวลรวมของประเทศ ตกต่ำ
  - สร้างความเหลื่อมล้ำในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ทำลายโอกาสของประชาชน งบประมาณไม่กระจายลงสู่ประชาชน มุ่งเน้นการบริหารงบประมาณเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการฝ่ายเดียวไม่ตรงตามความต้องการของประชากรในพื้นที่ ทำงานด้วยมาตรฐานอุตสาหกรรมมากกว่าทำงานด้วยมิติสัมพันธ์ของความเป็นมนุษย์ ขาดระบบพัฒนาการตรวจสอบและทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแต่ละพื้นที่

การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่งเสริม “การศึกษาทางเลือก” ไว้ในรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๔๙ และ มาตรา ๕๐
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา และสถาบันอื่นๆ ของสังคมฯลฯ
- ผ่านไป ๕-๖ ปี กระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สถานประกอบการและสถาบันพระพุทธศาสนา ๑๒-๑๓ ปี ต่อมา จึงมีการออกกฎกระทรวงที่ระบุสิทธิ ว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ โดยบุคคล องค์กรวิชาชีพ องค์กรชุมชนหรือองค์กรเอกชน ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ และ ๒๕๕๕
- ขาดหน่วยงานรับผิดชอบงานการศึกษามาตรา ๑๒ โดยตรงที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีระบบงานทะเบียน ระบบจัดสรรเงินอุดหนุน สิทธิประโยชน์ การลดหย่อนภาษี ค่าตอบแทนบุคลากร การสนับสนุนเทคโนโลยีและทรัพยากรเพื่อการศึกษา ฯลฯ
- บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว และไม่สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเป็นไปตามสิทธิ ของประชาชน และองค์กรต่าง ๆ

วิเคราะห์ระบบการขับเคลื่อนงานของเครือข่ายการศึกษาทางเลือกไทย

PLAN

- แผนการทบทวนแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ
  - ให้คงมาตรา ๔๙ /มาตรา ๕๐ ตามรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.๒๕๕๐ ไว้
  - เพิ่มให้มีความครอบคลุมการจัดการศึกษา กับ กลุ่มเป้าหมายชนเผ่าพื้นเมือง และสังคมพหุวัฒนธรรม
- แผนการพิจารณา พรบ.การศึกษาแห่งชาติ
  - ติดตาม การจัดการศึกษาในมาตรา ๑๒ ตาม พรบ.การศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ.๒๕๔๒
  - ให้มีการบรรจุ การจัดการศึกษาที่ครอบคลุม กลุ่มชนเผ่าพื้นเมือง และสังคมพหุวัฒนธรรม
  - การจัดการศึกษา ต้องยอมรับปรัชญาการศึกษา ที่มีความแตกต่างหลากหลายตามบริบทต่าง ๆ เช่น ชัมเมอร์ฮิลล์ นีโอฮิวแมนนิสต์ วอลดอร์ฟ มองเตสเซอร์รี่ ฯลฯ การจัดการศึกษาที่สอดคล้อง กับ กลุ่มชนเผ่าพื้นเมือง และ การจัดการศึกษาตามความต้องการเฉพาะของผู้เรียน
  - กระจายอำนาจในการจัดการศึกษา โดยการจัดตั้งกลไกสมัชชา การศึกษาในระดับจังหวัด
  - ยุบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพป./สพม.) หรือ ตั้งสำนักงานรับผิดชอบงานโดยตรง
  - ยกเลิกการกำหนดให้มีใบประกอบวิชาชีพครู
  - ใบ ปพ .ต้องระบุการวัดประเมินผลของ กลุ่มประสบการณ์
  - การศึกษาภาคบังคับ ต้องเท่ากันหรือมากกว่า ๑๕ ปี ครอบคลุมการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึง มัธยมศึกษาตอนปลาย
  - กำหนดระบบจัดสรรสิทธิประโยชน์อย่างเสมอภาคตามความจำเป็นของพื้นที่ให้กับการศึกษาทุกประเภทและทุกรูปแบบ
- แผนการพิจารณาการปรับหลักสูตรแกนกลางฯ ก่อนการประกาศใช้

DO

- ยืนยันคำสำคัญของรูปแบบการศึกษาทางเลือกในกฎหมายและการปฏิบัติ
  - การศึกษาทางเลือก
  - การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย
  - การเรียนรู้ด้วยตนเอง
  - การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ติดตามการจัดสรรเงินอุดหนุนและสิทธิประโยชน์ ทุกหน่วยที่จัดการศึกษา ตามหลักสิทธิในการจัดการศึกษา และเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมภาค All for Education เพื่อภารกิจ Education for All
- สร้างกลไก/โครงสร้างของภาคีเครือข่ายการศึกษาทางเลือกร่วมกับเครือข่ายการศึกษาอื่นๆ ดูแลและสนับสนุนการศึกษาภายในพื้นที่จังหวัด
  - ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการ และเป็นนิติบุคคล มีหลักสูตรเป็นของตัวเอง
  - จัดระบบสนับสนุนการศึกษาตามมาตรา ๑๒ พรบ.การศึกษาแห่งชาติ ให้เกิดความชัดเจน
  - มีหน่วยงานบูรณาการ ที่สามารถเชื่อมโยงการจัดการศึกษาทุกระดับชั้น รวมถึงการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  - เพิ่มและขยายโอกาส แก้ปัญหาทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน ประชาชนที่ขาดโอกาสโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนของสังคม

CHECK

- ตรวจสอบการปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาฯ มาตรา ๑๒
- ตรวจสอบการดำเนินงานยกร่างรัฐธรรมนูญ /ร่าง พรบ.การศึกษาแห่งชาติ / ร่าง พรบ.การศึกษาตลอดชีวิต ให้คงไว้ซึ่งสาระสำคัญในการกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตอย่างหลากหลาย
- ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายการศึกษาและการพัฒนามนุษย์แห่งชาติ

ACT

- จัดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ๔ ภูมิภาค ตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น และสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับสากล
- การยืนยันสิทธิ ตามแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ การวัดและติดตามประเมินผล
- ให้ความรู้ความมั่นใจ ในสิทธิต่าง ๆ แก่ประชาชน องค์กร ชุมชน และทุกภาคส่วน ของสังคม และช่วยเหลือในการติดต่อกับทางภาครัฐฯตามสิทธิที่ถูกต้องเป็นธรรม
- ร่วมจัดตั้งสมัชชาการศึกษาในระดับจังหวัด และสนับสนุนให้มีการดำเนินงานที่ครอบคลุมการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น /การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ (เช่น บ้านเรียน ศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียนของชุมชน โรงเรียนเฉพาะทางของ อปท. ฯลฯ) / การมีส่วนร่วมประเมินผลการเรียนรู้ /การจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เชิงคุณภาพ (ระดับชาติ/ระดับท้องถิ่น /ระดับสถานศึกษา)

จากข้อเท็จจริงข้างต้น ให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นตามข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ท่านมีความรู้ในการจัดทำหลักสูตร/แผนการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องกับเป้าหมายผู้เรียนเพียงไร

- มีความรู้ดีมาก
- มีความรู้ แต่ไม่ทราบกระบวนการต่าง ๆ ในการจัดทำหลักสูตร/แผน ตามเป้าหมายผู้เรียน
- ไม่มีความรู้และต้องการคำแนะนำในการจัดทำหลักสูตร/แผนการจัดการศึกษา
- ไม่มีความรู้และต้องการจัดทำหลักสูตร/แผนฯ (โปรดระบุจุดเน้น)

.....
.....

2. ท่านมีความเข้าใจเรื่องสิทธิต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาฯ /กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา
อย่างไรบ้าง

- มีความเข้าใจในทุกแง่มุมตามสิทธิต่าง ๆ ที่พึงได้
- มีความเข้าใจด้านสิทธิต่าง ๆ บ้าง แต่ขาดความมั่นใจในการทำงานกับทางภาครัฐ
- ไม่มีความเข้าใจและต้องการความรู้ทุกแง่มุมตามสิทธิต่าง ๆ ที่พึงได้
- ไม่มีความเข้าใจและต้องการ (โปรดระบุ):

.....
.....

3. ท่านมีอุปสรรคในการติดต่อกับการบริการทางการศึกษาและการประสานงานต่าง ๆ กับทางภาครัฐเพื่อทำหลักสูตร/
แผนการจัดการศึกษา หรือ การจัดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาของท่านอย่างไร และในขั้นตอนใดบ้าง (โปรดอธิบาย)

.....
.....
.....
.....

4. ท่านอยากจะมีส่วนร่วม ในการยืนยัน หรือเรียกร้อง หรือร้องเรียน การทำงานตามสิทธิ บทบาท ภารกิจ ตาม
หลักสูตร/แผนการศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของสังคมไทย อย่างไรบ้าง (โปรดอธิบาย)

.....
.....
.....
.....

การออกแบบ ตารางการเรียนรู้ “ติงพลังชุมชน หนุนพลังเด็ก” ประจำสัปดาห์ / ปีการศึกษา 2558

เวลา	
วันจันทร์	
วันอังคาร	
วันพุธ	
วันพฤหัสบดี	
วันศุกร์	
วันเสาร์	
วันอาทิตย์	

ขอขอบคุณมากสำหรับความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น

โปรดส่งคำตอบ หน้า 4 และ หน้า 5 กลับมาที่ email address : serm786@gmail.com